

Mgr. Erika Valková – Krišťáková
Neobmedzený charakter daru Ducha

Zmienky o Duchu Božom sú v Starej zmluve časté. Duch hovorí, koná, posilňuje, potešuje, je daný Bohom a snáď najdôležitejšie, že spočinie na Mesiášovi. „*Spočinie na ňom Duch Hospodinov, duch múdrosti a rozumnosti, duch rady a sily, duch známosti a bázne Hospodinove.*“ (Iz 11, 2). Keďže Duch spočinie na Mesiášovi, je pochopiteľné, že si musíme všimnúť Ježiša Krista a Jeho konanie pod vplyvom Ducha.

V príbehu o Ježišovom krste sa dozvedáme, že Duch Boží zostúpil na Neho. „*Keď bol Ježiš pokrstený, hneď vystúpil z vody, a hľa, otvorili sa nebesá a videl Ducha Božieho, ktorý zostupoval ako holubica a prichádzal na Neho.*“¹ Darovanie Ducha je spojené s Božím slovom, ktoré dosvedčuje jedinečný vzťah medzi Ježišom Kristom a Bohom. „*A hľa, z neba bolo počuť hlas: Toto je môj milovaný Syn, v ktorom sa mi zaľúbilo.*“² Ježiš je obdarovaný Duchom a Božie slová potvrdzujú legitimitu Krista ako Mesiáša. V krste „*Ježiš prijal v plnej miere vystrojenie k práci od Boha.*“³ Je dôležité položiť si otázku, či si Ježiš Kristus uvedomuje svoje poslanie pred krstom alebo či sa za Mesiáša považuje len od krstu. Tejto problematike sa venuje profesor Karol Gábriš, ktorý píše: „*Preto nemá pravdu Bornhäuser, ktorý tvrdil, že Ježiš sa len od krstu považoval za mesiášskeho kráľa (Ž 2, 7) a prorockého sluhu Božieho (Iz 42, 1). Podľa neho Ježiš vraj postupne plnil svoje poslanie proroka a tak vzrastalo u neho i povedomie Mesiáša.*“⁴ Naproti tomu profesor Gábriš tvrdí: „*Nemožno predpokladať ani nijaké postupné uvedomovanie si poslania, lebo bez tohto povedomia boli by nezmyslom všetky jeho činy od počiatku vystúpenia.*“⁵ V každom prípade je však na základe Ježišových slov zachytených v evanjeliách jasné, že Ježiš Kristus si uvedomoval svoje poslanie, svoje spojenie s Bohom. „*Svedčím o sebe ja a svedčí o mne aj Otec, ktorý ma poslal*“⁶ a „*Otec, ktorý ma poslal, vydal svedectvo o mne.*“⁷

¹ Mt 3, 16

² Mt 3, 17

³ Gábriš, Karol: Teológia Novej zmluvy, Ježišova teológia. Univerzita Komenského, Bratislava 1995, s. 97

⁴ Gábriš, Karol: Teológia Novej zmluvy, Ježišova teológia. Univerzita Komenského, Bratislava 1995, s. 77

⁵ Ibid

⁶ J 8, 18

⁷ J 5, 37

Ďalším prípadom, keď Ježiš koná mocou Ducha, je jeho pokúšanie na púšti. „Potom Duch vyviedol Ježiša na púšť, aby Ho diabol pokúšal.“⁸ Paralelu tohto pokúšania nachádzame v raji. Rozdiel medzi nimi je však vo výsledku, totiž Ježiš nad týmto pokúšaním zvíťazil.

V Novej zmluve však nachádzame aj zmienky, kedy Duch vedie Ježiša na konkrétne miesto. „V moci Ducha vrátil sa Ježiš do Galiley a zvesť o Ňom sa rozniesla po celom okolí.“⁹

Najzreteľnejším prejavom Ježišovho povedomia o sebe, jeho konania mocou Ducha, je jeho vystúpenie v Nazarete. „I podali Mu knihu proroka Izaiáša. A keď otvoril knihu, našiel miesto, kde bolo napísané: Duch Pánov nado mnou; lebo pomazal ma zvestovať chudobným evanjelium, /uzdravovať skrúšených srdcom/ poslal ma hlásať zajatým prepustenie a slepým navrátenie zraku, utláčaným oslobodenie, a zvestovať vzácny rok Pánov.“¹⁰ Avšak nie samotné čítanie z knihy proroka Izaiáša, ale Ježišove slová po ňom sú toho dokladom. „Keď zavrel knihu a vrátil ju složobníkovi, sadol si. ... A On začal im hovoriť: Dnes sa naplnilo toto Písmo vo vašich ušiach“¹¹ (cf. Český ekumenický preklad).

Ježiš teda nekoná zo svojej moci, ale mocou Ducha, ako je to aj v prípadoch vyhánania démonov. „Ale ak ja Duchom Božím vyhánam démonov, tak celkom iste prišlo k vám kráľovstvo Božie.“¹² Toto jeho konanie je v súhlase s jeho poslaním, keďže moc Ducha v Ježišovej osobe musí byť jednoznačne konfrontovaná so stranou druhou, vládou satana. A to, že Ježiš v moci Ducha tento boj vyhráva, je predsa manifestované pri každom uzdravení, ktoré vykonal. „...a moc Pánova bola s Ním, aby uzdravoval.“¹³ S tým súvisí i odpúšťanie hriechov, hoci Ježiš na otázku o pôvode svojej moci, svojej autority nepodáva priamu odpoveď: „Ale aby ste vedeli, že Syn človeka má moc odpúšťať hriechy na zemi, - hovorí porazenému: - Vstaň, vezmi si lôžko a chod' domov!“¹⁴

Veľmi dôležitým prejavom Ducha sú Ježišove slová. Toto spojenie Ducha a slov znamená pre veriaceho človeka život. „Duch je, ktorý obživuje, telo nič

⁸ Mt 4, 1

⁹ Lk 4, 14

¹⁰ Lk 4, 17 – 19

¹¹ Lk 4, 20a. 21

¹² Mt 12, 28

¹³ Lk 4, 17c

¹⁴ Mt 9, 6

neosoží. Reči, ktoré som vám hovoril, sú duch a život.“¹⁵ A práve v takomto spojení Ducha a slov nachádzame ďalšie významné biblické miesto: „Lebo koho Boh poslal, ten hovorí reči Božie. (Boh) Mu totiž dáva Ducha v plnosti.“¹⁶ Takéto chápanie Ducha a slov vysvetľuje Felix Porsch: „Hovoríť slová Božie a dávať Ducha bez obmedzenia je jediným dejom. Bez darovania Ducha by Ježišove slová zostali ľuďom vonkajšie a cudzie. ... Tak dal Boh všetko do rúk svojho Syna: svoje slová, Ducha, život a súd.“¹⁷

Na tomto mieste je potrebné spomenúť, že záverečný odsek 3. kapitoly Jánovho evanjelia hovorí o plnosti Ducha v prípade Ježiša Krista. „Odsek je typickým kristologickým prejavom, evanjelistom navrhnutý a obsahujúci charakteristiku jeho vyznania viery.“¹⁸ Pozoruhodné je i tvrdenie, že „táto teologická reč veľmi príbuzná poslednej časti rozhovoru s Nikodémom... Mnohí exegeti sa preto domnievajú, že sa v týchto veršoch jedná o časť, ktorá sa oddelila od situácie a ktorá pôvodne patrila k rozhovoru s Nikodémom.“¹⁹

Siegfried Schulz uvádza, že evanjelista tu dáva zaznieť hlavnú kristologickú tému a teda, že Ježiš je Boží Posol. „Božie slovo sa realizuje v rečiach Posla Ježiša. Táto reč ako úplné, rozhodujúce a definitívne zjavenie Božie je eschatologickou udalosťou. Boh nedáva svojho Ducha podľa miery (obmedzene), ale v nedelenej plnosti. To má svoj dôvod v láske Otca k Synovi“²⁰ a dodáva „mimo Jánovho evanjelia sa viac v Novej zmluve tento motív nevyskytuje.“²¹

Zaujímavosťou je, že grécky text tu nehovorí o plnosti v doslovnom znení. V gréckom texte nachádzame slovné spojenie „οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα“, čo v preklade znamená „nie podľa miery, bez miery“. Pre lepšie pochopenie slovného spojenia, siahli sme po Teologickom slovníku k Novej zmluve²². Avšak slovo *metron* nachádzame na iných miestach v Biblii len vo význame miera ako výnos merania a pod. Sloveso *metreó* je použité vo význame niečo odmerať (napr. zmeraný má byť Boží chrám v Zjav 11, 1). V Ježišových slovách je toto sloveso použité v súvislosti o zákaze súdenia (Mt 23, 23; Lk 6, 38).

¹⁵ J 6, 63

¹⁶ J 3, 34

¹⁷ Porsch; Felix: Evangelium sv. Jana, Malý stuttgartský komentár. Karmelitánske nakladateľství, Kostelní Vydří 1998, s. 42

¹⁸ Ibid s. 41

¹⁹ Schulz; Siegfried: Das Evangelium nach Johannes. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1975, s. 66

²⁰ Schulz; Siegfried: Das Evangelium nach Johannes. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1975, s. 67

²¹ Ibid

²² Deissner; metron, ametros, metreó, in ThWzNT, Band IV, s.

Popri týchto významoch dostáva sa k slovu aj rozdielnosť a rozličnosť každého udeleného daru milosti v liste Efezským 4,7 „Ale každému jednému z nás daná bola milosť podľa miery daru Kristovho.“

Na objasnenie konečného cieľa všetkých členov spoločenstva, ktorým majú tieto rôzne dary slúžiť, je *metron* v zmysle *plná miera* použité v liste Efezským 4, 13: „Až všetci dospejeme k jednote vo viere a poznaní Syna Božieho, v muža dospelého, k miere veku plnosti Kristovej;“

O daroch všetkých kresťanov teda platí, že u nich dary majú „mieru“ a teda i nejaké hranice. Naproti tomu dostal Kristus od Boha duchovný dar „bez miery“, neobmedzený a neohraničený a to je zmyslom slov „οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν τὸ πνεῦμα“. Zároveň je potrebné pripomenúť, že i v textoch, kde sa priamo nehovorí o konaní Ježiša Krista pod mocou Ducha, bol ním bez miery, neobmedzene naplnený a že teda Ježišovo konanie je vždy Duchom Božím vedené a ovplyvňované. Práve v tomto chápaní (v spojitosti s Ježišom Kristom) je zdôraznený rozdiel Krista od všetkých ostatných prorokov, u ktorých tiež dochádzalo k spojeniu Ducha a slov.

Práve túto skutočnosť si uvedomuje i Ján Krstiteľ, prorok, súčasník a svedok Ježiša Krista. „odpovedal Ján všetkým a povedal: Ja zaiste krstím vás vodou, ale ide mocnejší ako ja; nie som hoden rozviazať Mu remienky na obuvi; On vás bude krstiť Duchom Svätým a ohňom.“²³ Ján si uvedomoval neprekonateľnú dôležitosť Ježiša ako Krista pre tento svet a zároveň dôležitosť daru Ducha, pretože o Ježišovi hovorí ako o tom, ktorý bude krstiť Duchom.

Z povedaného možno teda zhrnúť, že Ježiš je ten, kto je z neba, prichádza od Otca a vracia sa k Otcovi. Pre neveriaceho človeka je Ježiš tesárom z Nazareta, synom Jozefa a Márie, pre iných ostáva veľkou ľudskou osobnosťou, ale na jeho skutky nepozerajú ako na dielo Ducha, pre veriaceho človeka je však Ježiš Božím Synom a Jeho skutky majú úplne iný, nový význam. A ako píše Wilhelm Schütz: „Na postoji k Synovi padá rozhodnutie o živote a smrti.“²⁴

²³ Lk 3, 16

²⁴ Schütz; Wilhelm: Das Johannes Evangelium. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1951, s. 37

Použitá literatúra:

- Nestle-Aland: Novum Testamentum Graece, 27. vyd. Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1993
- Biblia, autorizovaný preklad ECAV, Tranoscius, Liptovský Mikuláš 1984
- Gábriš; Karol: Teológia Novej zmluvy, Ježišova teológia, Univerzita Komenského, Bratislava 1995
- Porsch; Felix: Evangelium sv. Jana, Malý stuttgartský komentář. Karmelitánske nakladatelství 1998
- Schulz; Siegfried: Das Evangelium nach Johannes. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1975
- Schütz; Wilhelm: Das Johannes Evangelium. Evangelische Verlagsanstalt, Berlin 1951
- Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band IV

Peer reviewed by: Doc. ThDr. Ján Grešo